

Ulrica Nordström
Lunds Universitet
Språk- och litteraturcentrum
Handledare: Jan Svensson

C – uppsats
Vårterminen 2014

Anpassad stilvariation eller skilda samtalsstilar?

En lexikal stilanalys av elevers skriftspråk i utredande texter

LUNDS UNIVERSITET

Sammandrag

Syftet med denna undersökning har varit att studera huruvida de skillnader som observerats i tidigare forskning mellan flickor och pojkars skriftspråk även gör sig gällande i elevers utredande texter. Genom att studera hur elevers skriftspråk yttrar sig i olika ämneskontexter och texttyper har undersökningen även ämnat ge en uppfattning om huruvida dessa skillnader kan sägas vara ett resultat av stilbaserade val kopplade till texttyp och ämne eller en inverkan av genusbaserade varieteter i talspråket. I undersökningen har elevtexternas grad av skrift- och talspråkighet studerats med referens till Hellspong & Ledins (1997) lexikogrammatiska dimensioner vilka i sin tur har granskats genom en stilanalys på lexikal nivå. Resultaten av undersökningen visar i enlighet med tidigare forskning att pojkarnas texter utgörs av en i högre grad skriftspråklig stilnivå än flickornas texter. Då skillnaderna i elevernas skriftspråk även gör sig gällande vid utformandet av en texttyp samt ett ämne som ställer höga krav på elevtexternas nivå av skriftspråkighet kan flickornas i högre grad användning av en talspråklig stilnivå ej sägas bottna i stilbaserade val kopplade till uppgiftens utformning och kontext. Däremot visar resultaten att det går att urskilja samband mellan skillnader i elevernas skriftspråk och de skillnader som funnits i tidigare forskning av kvinnor och mäns samtalsstilar. Resultatet av studien indikerar således på att de skillnader som återfinns i elevernas skriftspråk skulle kunna vara ett resultat av att genusbaserade varieteter i talspråket ger sig till känna i elevernas skriftspråk.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställning	3
1.3 Uppsatsens disposition	5
2 Teoretisk genomgång	5
2.1 Stilanalys av tal- och skriftspråklighet på lexikal nivå	5
3 Material	9
4 Metod	10
5 Resultat	13
5.1 Nominal och verbal stil	13
5.2 Specifik och allmän stil	20
5.3 Abstrakt och konkret stil	24
6 Avslutande diskussion och sammanfattning	26
Källförteckning	31
Bilagor	32

Tabellförteckning

Tabell 1. Medelvärde av nominalkvoten i elevtexterna	13
Tabell 2. Elevtexternas nominalkvot	15
Tabell 3. Medelvärde av andel substantiv respektive verb i elevtexterna	16
Tabell 4. Andel substantiv respektive verb i elevtexterna	17
Tabell 5. Medelvärde av andel pronomen, adverb, prepositioner samt particip i elevtexterna	19
Tabell 6. Medelvärde av andel sammansatta och enkla substantiv i elevtexterna	21
Tabell 7. Medelvärde av andel statiska och dynamiska verb i elevtexterna	22
Tabell 8. Medelvärde av andel abstrakta och konkreta substantiv i elevtexterna	24

1 Inledning

Som framtida svensklärare har jag ett genuint intresse för elevers kapacitet till stilvariation vid utformandet av olika slags texter. Med ökad ålder ställs ett allt högre krav på elevers förmåga att producera olika texttyper samt att rätta sig efter respektive texttyps normativa struktur. Elevers förmåga att kunna anpassa sig till varierande konventioner vid skrivandet av olika slags texter kommer således att vara av stor vikt för deras framgång i framtida studier men även av betydelse utanför skolans portar. Möjligheten att kunna göra sin röst hörd i det offentliga livet beror till stor del på huruvida man införskaffat sig förståelse för samt lärt sig hantera de olika konventioner som ligger till grund för utformandet av olika slags texter. För detta ändamål framhåller kursplanen i svenska för grundskolan att elever i årskurs nio ska ha fått möjligheten att utveckla ”strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag” (Skolverket 2011). För att kunna ge elever bästa möjliga stöd samt förse dem med relevanta redskap för att utveckla ett varierat skriftspråk krävs kunskap om elevers skriftspråk vilket kan verka som grund för utveckling av lämpliga pedagogiska insatser. Med denna studie ämnar jag således att bidra till den språkpedagogiska forskningen genom att analysera grundskoleelevers skriftspråk i utformandet av utredande texter.

1.1 Bakgrund

Tidigare forskning som behandlat elevers skrivförmåga har visat att det förekommer skillnader mellan flickor och pojkars skriftspråk. En utmärkande skillnad som nämns i flera studier är att pojkar tenderar att använda sig av nominal stil i högre grad än flickor, medan flickor i sin tur hellre väljer en verbal stil. Detta kan exempelvis ses i Hultman & Westmans undersökning (1977) där gymnasieelevers skriftspråk analyseras i förhållande till variablerna kön och betyg. Primärmaterialen i den omfattande studien utgörs av sammanlagt 151 uppsatser skrivna av elever i årskurs tre på gymnasiet. Elevtexterna är utformade inom ramarna för ett nationellt prov i svenska där eleverna fått som uppgift att skriva en argumenterande text om ämnet ”Familjen och äktenskapet än en gång” (a.a.: 11). Resultaten av elevernas bruk av olika ordklasser visar att pojkarna använder sig av en i högre grad nominal stil än flickorna, vilket kan bekräftas genom den högre andel substantiv samt den lägre andel verb och pronomen som skildras i pojkarnas texter (a.a.: 106, 129, 145). Enligt Josephson et al. (1990: 40) utmärks den nominala stilen av bl.a. av en mer komplex och specifik struktur än den verbala stilen som i sin tur ger uttryck för ett mer vardagsnära språk. Detta resonemang kan liknas med

Lagerholms (2008: 107) beskrivning av den nominala stilen som informationstät och skriftspråklig respektive den verbala stilen som mer ledig och talspråklig. Resultaten av den tidigare forskningen om skillnader mellan pojkar och flickors skrivande skulle således i denna kontext kunna vara en indikation på att pojkar i större utsträckning än flickor rättar sig efter de språkliga normer som återfinns inom skolans ramar vid utformning av texter, där krav ofta ställs på att förhålla sig till de konventioner som återfinns i skriftspråket. En fråga som är värd att belysa i detta sammanhang är om dessa skillnader skulle kunna sägas vara ett utslag av flickor och pojkars olika samtalsstilar. Enligt Gunnarsdotter Grönberg (2008: 236-237) utmärks kvinnors språk av en "relationsinriktad" privat stil medan mäns språkbruk karaktäriseras av en "sakinriktad" formell stil. I likhet med den nominala stil som i tidigare forskning i högre grad gjort sig gällande i pojkars texter använder sig män alltså av en mer distanserad, explicit och kontextoberoende samtalsstil än vad kvinnor gör (ibid.). Därtill visar studier på att det talade språket även reflekteras i elevers skriftspråk, exempelvis belyser Hertzberg (2006: 299) att elever har lättare för att skriva berättande texter än andra slags texttyper då dessa i högre grad förhåller sig till de konventioner som återfinns i talspråket. Detta faktum kan jämföras med Samuelssons (2006: 386) resonemang om att den främsta förutsättningen vid inläringen av ett skriftsystem är att "integrera principerna för ett skriftspråk med den talspråkliga kompetens som redan existerar". Josephson et al. (1990: 46) ger en liknande förklaring med referens till talet och skriftens skilda premisser:

Talspråk och skriftspråk fungerar under olika förutsättningar och kan därför aldrig bli helt lika. Elever behöver lång tid för att bli hemtama med skriftspråket, och många blir det aldrig. Det är därför naturligt att talspråkets ordval ofta på ett felaktigt sätt sätter sin prägel på uppsatser.

Om strukturer i det talade språket, såsom Hertzberg och Josephson et al. uppmärksammar, har en inverkan på elevers skrivande skulle ju flickor och pojkars olika samtalsstilar rent teoretiskt kunna ligga som grund för de genusbaserade skillnader som funnits i tidigare forskning gällande elevers skriftspråk. I detta sammanhang belyser dock Josephson et al. (1990: 41) att vissa texttyper såsom exempelvis berättande kan gynnas av en lägre nominalkvot då en hög andel substantiv kan tyckas göra texten alltför tung och fackspråklig för att fylla denna texttyps normativa struktur. Detta resonemang kan i viss mån även sägas göra sig gällande för argumenterande texter då denna texttyp i regel kräver uttryck som anger sändarens närvaro och attityd till innehållet, exempelvis genom formuleringar såsom *jag*

anser, jag tycker, och jag argumenterar för, vilka är kännetecknande för en verbal samtalsstil. Då tidigare undersökningar av elevers skriftspråk grundar sig i texter av narrativt och argumenterande slag vid analyser av genuskillnader skulle således flickors användande av en mindre nominal stil kunna vara en stilmässig strategi för att anpassa sig till dessa texttypers normativa strukturer snarare än en allmängiltig bekräftelse på att flickor skriver mindre skriftspråkligt än pojkar. Vidare kan texter av narrativt slag, oberoende på om de behandlar samma tema eller ej, yttra sig väldigt olika beroende på val av genre. Elever kan tex. få uppgiften att skriva en fiktiv berättelse om ett tema där stilen kan varieras beroende på om eleverna valt att skriva en saga, en novell, en deckare, osv. Att flickors narrativa texter är mindre nominala än pojkars skulle alltså även kunna handla om ett stilbaserat val kopplat till val av genre. Därtill kan även uppgiftens ämne vara av stor betydelse för texternas utformning, såsom Lagerholm (2008: 55) belyser: ”ju mer privata, personliga ämnen vi behandlar, desto mindre formella och mer talspråkiga blir vi”. Då ämnet ”Familjen och äktenskapet än en gång”, som utgör underlaget för elevtexterna i Hultman & Westmans undersökning, kan anses vara av relativt personlig karaktär skulle således flickornas i högre grad verbala stil i denna undersökning kunna vara ett stilbaserat val anpassat till uppgiftens tema. Vissa studier (se exempelvis Benjaminsson 2010) har förvisso även inkluderat andra texttyper än den narrativa och argumenterande vid analys av genuskillnader i elevtexter. Dock har dessa studier använt en kombination av olika texttyper samt uppsatsämnen som underlag vid textanalysen, dvs. man har inte betraktat huruvida dessa genuskillnader skulle kunna vara ett resultat av en stilvariation mellan olika texttyper eller skilda ämnen.

1.2 Syfte och frågeställning

Med utgångspunkt i den tidigare forskning som behandlat elevers skriftspråk i narrativa och argumenterande texter anser jag att det skulle vara intressant att granska om de skillnader som observerats mellan pojkar och flickors skrivande även gör sig gällande vid utformningen av en texttyp vars konventioner ställer högre krav på elevernas nivå av skriftspråklighet. I denna uppsats har jag således valt att använda mig av utredande elevtexter som underlag för min analys. Detta val bottnar dels i att elever vid skrivandet av utredande texter, inom skolans ram, oftast ställs inför högre krav att på ett entydigt vis följa denna texttyps strukturella normer än vid skrivandet av narrativa texter (vilka som tidigare nämnts kan omfatta fria val av genre etc.) samt dels i att utredande texter ställer höga krav på vetenskapligt förankrade perspektiv vilket lämnar mindre utrymme för personliga åsikter än vad argumenterande texter

gör. En annan anledning till mitt val av utredande texter är att det är en av de texttyper som elever frekvent möter i skolan, dessa är således i allmänhet intressanta att studera utifrån ett didaktiskt perspektiv. Med denna uppsats ämnar jag således att göra en komparativ analys av elevers skriftspråk i narrativa samt argumenterande texter (grundat på tidigare forskning) och utredande texter med syftet att granska hur genusbaserade språkliga skillnader yttrar sig i de olika texttyperna. I uppsatsen kommer jag att utgå ifrån följande frågeställning:

- Återfinns de skillnader mellan pojkar och flickors skriftspråk som observerats i elevers narrativa och argumenterande texter även i elevers utredande texter?

Genom en tolkning av resultatet i föregående fråga kommer även följande mer övergripande fråga behandlas:

- Kan de skillnader som visat sig i tidigare forskning mellan pojkar och flickors skriftspråk i narrativa respektive argumenterande texter sägas indikera på en stilvariation kopplat till texttyp och ämne eller skulle de kunna tyda på att olika samtalsstilar ger sig till känna i elevernas skriftspråk?

Då den sistnämnda frågan är av tämligen vid karaktär där fler aspekter än de som analyseras i denna uppsats skulle kunna ligga som grund för skillnader i pojkar och flickors skrivande ämnar jag således inte att ge ett definit svar på denna fråga. Min ambition är snarare att föra en diskussion baserat på resultaten av denna undersökning om huruvida genuskillnader yttrar sig olika beroende på ämneskontext och texttyp. Om resultatet visar att skillnaderna inte kvarstår i texter av utredande slag skulle detta kunna vara en indikation på att skillnaderna hänger samman med ett prefererat val av stil kopplat till texttyp och genre snarare en allmängiltig bekräftelse på att flickor skriver mindre skriftspråkligt än pojkar. Skulle resultatet däremot visa på att skillnaderna fortfarande gör sig gällande i elevernas utredande texter skulle detta kunna stå som en motivering till vidare forskning för att utröna om och i vilken grad olika samtalsstilars skulle kunna sägas påverka elevers skriftspråk.

Min hypotes är att de tidigare observerade skillnaderna mellan flickor och pojkars skriftspråk i narrativa och argumenterande texter kommer att vara lägre i elevers utredande texter till följd av de minskade stilistiska variationsmöjligheterna som återfinns i kontexten av utformandet av dessa texter.

1.3 Uppsatsens disposition

I kapitel 1 har studiens syfte och frågeställning presenterats samt förankrats i den tidigare forskning som bedrivits inom området. I Kapitel 2 beskrivs hur en stilanalys kan utföras på lexikal nivå samt hur ordklasser kan verka som stilmarkörer för att analysera texters tal- respektive skriftspråklighet. Här redovisas alltså de teorier som verkar som grund för de mätinstrument som används i textanalysen. Kapitel 3 redogör för det primärmaterial som textanalysen grundas på samt vilka urval som gjorts med hänsyn till studiens syfte. I kapitel 4 redovisas och förankras de mätredskap som nyttjas i textanalysen med den teoretiska bakgrunden. Kapitel 5 skildrar resultaten av textanalysen. Här sätts de analyserade variablerna i relation till de stildrag som studeras och sammankopplas således med elevtexternas grad av tal -respektive skriftspråklighet. Detta kapitel skildrar i viss mån även resonemang om skillnaden mellan elevernas skriftspråk vilka belyses med hjälp av utdrag från elevernas texter. Slutligen sammanfattas resultaten av textanalysen i kapitel 6. Här diskuteras även resultaten med referens till uppsatsens frågeställningar, hypotes samt den tidigare forskning som gjorts inom området.

2 Teoretisk genomgång

I detta kapitel redovisas de teoretiska utgångspunkter som textanalysen vilar på. Syftet med detta avsnitt är att verka som en förklaringsmodell för de metoder som används vid analysen samt att förankra studiens resultat med undersökningens syfte och tidigare forskning.

2.1 Stilanalys av tal- och skriftspråklighet på lexikal nivå

I en stilanalys på lexikal nivå ligger fokus på ordbruket i ett specifikt material (Lagerholm 2008: 91). Med hänseende till ett språkbruks tal- och skriftspråklighet studeras således vid en lexikal stilanalys förekomsten av ord vilka är kännetecknande för talat respektive skrivet språk. Då tal- och skriftspråkighet kan betraktas som tämligen vida och abstrakta begrepp bör dessa aspekter lämpligen studeras utifrån enskilda språkdrag vilka i sin tur kan analyseras med praktiskt hanterbara mätverktyg. På så vis får studien en tydlig utgångspunkt då resultaten av textanalysen anknyts till studiens överordnade syfte (Lagerholm 2005: 27). I denna kontext belyser Lagerholm (2008: 184) att ett vedertaget tillvägagångssätt vid en studie av ett språkbruks tal- respektive skriftspråklighet är att undersöka det föreliggande materialets informationstäthet. Relationen mellan ett språkbruks tal- och skriftspråklighet samt dess informationstäthet kan förklaras genom de olika förutsättningar som gör sig gällande vid de

två olika kommunikationssätten tal och skrift. Då skriften saknar den yttre (icke-språkliga) kontext som återfinns i en talsituation måste språkbruket i skriven text vara i högre grad självbärande än språkbruket i talat språk. Dvs. den underförstådda information som framgår av kontexten i en talsituation måste explicit uttryckas i skrift vilket resulterar i att skriftspråket blir mer informationstätt än talet (Lagerholm 2008: 182). Eller såsom Josephson et al. (1990: 46) uttrycker det:

Talspråket är mer situationsbundet än skriften och kan därför vara mer implicit, dvs. hänvisa till information som är bekant utifrån språksituationen. Därför blir det fler pronomen och adverb samtidigt som det blir färre innehållstunga substantiv.

Kopplingen mellan nivån av tal- och skriftspråklighet samt informationstätheten kan även relateras till talet och skriftens olika syften och funktioner. Enligt Lagerholm (2008: 177-178, 180) är talet, vilket omger oss sedan födseln och främst utvecklas i den privata sfären, ”privat, personligt och socialt” medan skriftspråket vilket många först lär sig behärska under skolåren är ”ett offentligt språk som används i arbetsliv, utbildning, förvaltning och andra formella instanser”. Talet, vårt primära språk, sammankopplas på så vis främst med dess sociala funktion medan skriften som innefattar en i högre grad monologisk struktur och främst nyttjas i officiella sammanhang förknippas med dess informativa och analytiska funktioner (Lagerholm 2008: 53). Talet och skriftens olika premisser skapar alltså normer vilka anknyter begreppen tal- och skriftspråklighet med graden av informationstäthet.

För att studera ett språkbruks informationstäthet på lexikal nivå krävs dock ytterligare redskap som kan nyttjas vid textanalysen. För detta ändamål listar Hellspång & Ledin (1997: 78-80) tre ”lexikogrammatiska dimensioner”, nämligen *nominal- verbal*, *specifik- allmän* samt *abstrakt- konkret*, vilka alla berör graden av informationstäthet. Den första dimensionen, *nominal- verbal*, studeras vid en lexikal analys framförallt genom en granskning av frekvensen av substantiv samt verb i ett analysmaterial. Som ovan nämnt betraktas den nominala stilen som ett skriftspråkligt stildrag medan den verbala stilen förknippas med talspråkighet. Detta resonemang bygger främst på att substantiv anses vara den mest informationstunga ordklassen. En högfrekvent användning av denna ordklass resulterar således i ett informationstätt språkbruk (Lagerholm 2008: 132-133). Därtill står substantiv och verb, enligt Lagerholm (ibid.) i ett såkallat *komplementärt förhållande* vilket innebär att en hög andel verb i regel leder till en lägre andel substantiv vilket resulterar i ett

informationsglost språkbruk. Vid en granskning av ett språkbruchs nivå av nominal respektive verbal stil kan man således studera förhållandet mellan verb och substantiv genom en jämförelse mellan den procentuella andelen substantiv respektive verb per löpord. För att öka undersökningens reliabilitet kan man därtill beräkna nominalkvoten vilket enligt Josephson et al. (1990: 41) ger ett mer utförligt resultat då denna beräkning även beaktar förekomsten av prepositioner, particip, pronomen samt adverb vilka även är av betydelse för en bedömning av ett språkbruchs informationstäthet. Såsom Lagerholm (2008: 112) framhåller tenderar pronomen att korrelera med verb samt sänka andelen substantiv i ett språkbruk genom sin funktion att verka som substitut för dessa. Därtill innefattar pronomen mindre preciserad information än vad substantiv gör vilket gör denna ordklass kännetecknande för en låg informationstäthet och ett talspråkligt språkbruk. I likhet med pronomen förknippas adverb med ett informationsglost språkbruk genom dess korrelation med verb och funktion som uttryck för talarattityd. Eller såsom Josephson et al. (1990: 41) uttrycker det: "Pronomen för ju inte fram ny information utan upprepar gammal, och adverbena används främst för att modifiera och nyansera och ange bakgrundsinformation." Prepositioner å andra sidan har en tendens att korrelera med substantiv i språket, dvs. finns det en hög andel prepositioner finns det i regel en hög andel substantiv, vilket gör denna ordklass utmärkande för ett informationstätt språkbruk. Slutligen kan en hög andel particip sägas vara kännetecknande för ett informationstätt och skriftspråkligt språkbruk genom att vara "den ordklass som har störst förtätningsförmåga" (Josephson et al. 1990: 40). Som kan skönjas ovan kan alltså en granskning av andelen substantiv och verb kompletteras med en beräkning av nominalkvoten för en i högre grad djupgående analys av informationstätheten i ett språkbruk.

Hellspång & Ledins andra dimension *specifik-allmän* behandlar språkbrukets precisionsgrad. Då skriften som ovan nämnt saknar det yttre sammanhang som återfinns i en talsituation kräver skriften mer preciserad information än talet (Lagerholm 2008:183). Det specificerade språket kan även knytas an till skriftens informativa och utredande syfte vilket enligt Lagerholm (2008: 184) kräver ett mer detaljerat språk. Vid en lexikal stilanlys av språkets precisionsgrad studeras bl.a. ordens innehållsomfång. Såsom Lagerholm (ibid.) förklarar, desto snävare betydelseomfång ordet har desto mer specificeras informationen. Då olika substantiv har olika betydelseomfång kan informationen således vara mer eller mindre specifik beroende på vilka typer av substantiv som används. Exempelvis så resulterar en hög andel sammansatta substantiv i ett mer detaljerat och informationstätt språk än en hög andel enkla substantiv. Vid granskning av ett språkbruchs precisionsgrad är det även av vikt att studera förekomsten av statiska samt dynamiska verb. Enligt Hellspång & Ledin (1997: 79)

ökar precisionsgraden med andelen statiska verb då dessa ofta används med syftet att definiera eller utreda, vilket exempelvis kan ses genom formuleringar såsom: materialet *består av*, materialet *är*, materialet *finns*. Detta kan jämföras med dynamiska verb vilka ofta används för att föra texten framåt genom att beteckna ”handlingar och händelser” såsom exempelvis: läraren *kom*, läraren *undervisar* (Lagerholm 2008: 111).

Hellspång & Ledins tredje dimension *abstrakt -konkret* beaktar graden av abstraktion respektive konkretion i ett språkbruk. I denna kontext framhåller Lagerholm (2008: 108, 93) att offentliga ämnen i regel brukar diskuteras med ett mer abstrakt språkbruk än privata ämnen som i sin tur traditionellt behandlas på en relativt konkret nivå. Faktumet att ett abstrakt språkbruk konventionellt sett är vanligare vid officiella sammanhang knyter således an den abstrakta stilen till graden av formalitet och skriftspråklighet. Såsom Lagerholm (2008: 93-94) belyser avgörs stilnivån av olika språkdrag beroende på i vilka sammanhang dessa främst förekommer, exempelvis ”om ett ord används i formella sammanhang, av högutbildade personer och huvudsakligen i skrift får ordet en formell stilnivå. Om det används huvudsakligen i privata sammanhang, i tal, kanske ofta av ungdomar eller är begränsat till dialekt får ordet en informell stilnivå” (ibid.). Ett lämpligt sätt att studera ett språkbruks abstraktionsgrad på lexikal nivå är enligt Hellspång & Ledin (1997: 79-80) att granska förekomsten av abstrakta respektive konkreta substantiv. Då abstrakta substantiv används för att beteckna abstrakta företeelser indikerar en hög användning av dessa således på ett abstrakt formellt språkbruk medan en hög användning av konkreta substantiv vilka nyttjas för att beteckna konkreta ting är kännetecknande för ett ledigt talspråkligt språkbruk (ibid.). Enligt Hellspång & Ledin (1997: 80) är adjektiv- samt verbalsubstantiv vanliga exempel på abstrakta substantiv, i denna kontext kan man skönja hur abstraktionsgraden relateras till ett språkbruks informationstäthet då nominaliseringar av verb och adjektiv, såsom adjektiv- och verbalsubstantiv, leder till att förekomsten av substantiv ökar bl.a. på bekostnad av andelen verb vilket resulterar i en i högre grad nominal och informationstät text. Vidare kan man såsom vid en granskning av ett språkbruks precisionsgrad även vid en studie av ett språkbruks abstraktionsgrad studera förekomsten av statiska samt dynamiska verb. Till skillnad från statiska verbs funktion som beteckning för konkreta ”handlingar och händelser” innefattar enligt Hellspång & Ledin statiska verb en högre abstraktionsgrad då de används för att uttrycka ”tillstånd” (1997: 69,110). En hög användning av statiska verb resulterar således i ett specifikt, abstrakt och skriftspråkligt språkbruk medan en hög andel konkreta substantiv är kännetecknande för ett konkret och ledigt språk.

Sammanfattningsvis har jag genom detta kapitel ämnat redogöra för hur ett språkbruks nivå av tal- och skriftspråklighet kan studeras genom måttet informationstäthet med referens till Hellspong & Ledins lexikogrammatiska dimensioner. Syftet har varit att visa hur de variabler som analyseras i textanalysen och således resultatet av denna undersökning anknyter till graden av tal- och skriftspråklighet i elevtexterna.

3 Material

Materialet för undersökningen består av 20 utredande texter skrivna av elever i årskurs nio. Dessa har jag fått tillgång till genom att ta kontakt med personalen på en skola i nordvästra Skåne. Mitt urval grundar sig i val av ämne, texttyp, åldersgrupp samt könsfördelning. Det tillgängna materialet bestod ursprungligen av 24 elevtexter, varav 10 texter skrivna av pojkar samt 14 texter skrivna av flickor. För att få en jämn fördelning mellan könen sållades de fyra av flickornas texter med minst antal löpord bort. Urvalet av texter var alltså selektivt och grundar sig i att de bortvalda texterna var de texter som skulle bidra med minst analyserbart material och således ge resultaten av undersökningen en lägre generaliserbarhet.

Vardera text utgörs av tre svar till en uppgift i ämnet samhällskunskap som behandlat temat "Skatt och moms". Eleverna har på uppgiftsbladet fått explicita instruktioner att skriva en utredande text kopplat till de frågor som ställts i uppgiften (se bilaga 1). Mitt val att använda texter skrivna inom ämnet samhällskunskap grundas i Hertzbergs (2006: 303) resonemang att samhällskunskap är ett av de ämnen där eleverna i hög grad förväntas koppla sina argument till faktabaserade resonemang. Inom samhällskunskapen ställs alltså större krav på ett skriftspråk av mer offentlig och informationsinriktad karaktär än exempelvis i språkämnen (ibid.). Uppgifter i samhällskunskap lämnar således mindre utrymme för stildifferentiering i utformningen av texter då eleverna i högre grad skriver utifrån givna premisser. Då mitt syfte bl.a. är att granska huruvida tidigare observerade skillnader mellan pojkar och flickors skrivande skulle kunna bero på en stilvariation kopplat till texttyp har jag således till denna undersökning försökt finna ett material som erbjuder begränsade möjligheter till stilvariation. Jag har alltså medvetet valt att utgå ifrån texter som är skrivna inom ämnet samhällskunskap vilket är ett i större utsträckning mer faktaorienterat ämne än ämnet svenska då det kommer till utformningen av texter. Samma resonemang kan sägas gälla valet av texttyp samt uppgiftens tema. Som tidigare nämnts erbjuder utredande texters normativa struktur färre möjligheter till stilvariation samt färre utrymme för personliga åsikter än narrativa och argumenterande texter. Temat "Skatt och moms" kan betraktas som ett

tämligen offentligt och abstrakt ämne och ställer således, i jämförelse med det tämligen personliga ämnet Hultman & Westmans undersökning, även högre krav på nivån av skriftspråklighet i elevernas texter. Skillnader mellan pojkar och flickors skrivande kan i denna undersöknings material alltså inte sägas bottna i olika val av genre (märk att det skulle vara väldigt olämpligt om eleverna valt att skriva svaret i form av en saga eller deckare). Inte heller skulle flickornas val av en i högre grad verbal stil kunna sägas bottna i denna texttyps konventioner vilken ofta behandlar offentliga ämnen av abstrakt karaktär (såsom exempelvis skatt och moms) och således ställer högre krav på nivån av skriftspråklighet i elevernas texter.

På grund av denna uppsats omfång samt tidsram krävs rimliga avgränsningar. Då de analyserade variablerna i denna uppsats inte kan beräknas med hjälp av ordbehandlingsprogram eller dylikt måste det analyserade textmaterialet i undersökningen begränsas. Således har endast två av de svar som skildras i elevernas uppsatser, dvs. de första två svaren, behandlats i textanalysen. Även detta urval är selektivt och bottnar i att den sista uppgiften innefattar frågan: ”Skulle din vardag förändras om Sverige införde en punktskatt på socker och fett?” (se bilaga 1) som riktar sig direkt till elevernas privatliv vilket troligtvis skulle medföra svar av personlig karaktär.

4 Metod

I textanalysen granskas huruvida pojkars utredande texter skulle kunna sägas vara av mer skriftspråklig karaktär än flickors. Att jag valt att se till aspekten skriftspråklighet grundas i att denna undersökning motiverats utifrån resultaten av tidigare forskning där skillnaden mellan nominal respektive verbal stil gör sig gällande vid genusanalyserna. För att bedöma texternas nivå av skriftspråklighet har jag använt mig av måttet informationstäthet vilket både Lagerholm (2008: 182) samt Hellspong & Ledin (1997: 78-80) framhåller som utmärkande för skriftspråkliga texter. För att beräkna texternas informationstäthet har jag valt att utgå ifrån Hellspongs & Ledins ”lexikogrammatiska dimensioner”, vilka har diskuterats ingående i kapitel 2. Dessa dimensioner har studerats genom en stilanalys på lexikal nivå där fokus legat på elevernas bruk av olika ordklasser. För att granska elevernas användning av nominal respektive verbal stil har elevtexternas nominalkvot beräknats. Därtill, för att få ett jämförbart resultat med tidigare forskning, har elevtexternas andel substantiv samt verb beräknats vilka är två av de variabler som studerats i Hultman & Westmans (1977) undersökning. Vidare har även förekomsten av de resterande ordklasser som ingår i nominalkvotsberäkningen, dvs. pronomen, adverb, prepositioner samt particip, analyserats med syftet att ge en närmare

inblick i de nominalkvotsvärden som skildras. Vid analysen av elevtexternas precisionsgrad har flickornas respektive pojkarnas bruk av sammansatta och enkla substantiv samt andelen statiska och dynamiska verb studerats. Slutligen har elevernas bruk av abstrakta och konkreta substantiv granskats med syftet att bedöma elevtexternas abstraktionsgrad.

För att beräkna elevtexternas nominalkvot har jag använt mig av den formel som Josephson et al. (1990: 41) presenterar: "(substantiv + prepositioner + particip) / (pronomen + verb + adverb) = nominalkvot". Då elevtexterna är av varierande längd har jag vid resterande beräkningar valt att göra en procentuell uträkning av andelen av respektive analyserade variabler. Vid sammanställningen av resultaten har jag sedan beräknat medelvärdet av respektive analyserade variabler i de båda elevgruppernas texter. Medelvärdet är enligt Stukát (2005: 79) oftast det lämpligaste "centralmåttet" för att beräkna ett genomsnitt och kan även sägas vara ett adekvat mått för denna undersökning då hänsyn visas till individuella skillnader.

För att avgöra vilka verb som är dynamiska respektive statiska har Hellspong & Ledins definitioner använts. Enligt Hellspong & Ledin (1997: 69) är statiska verb sådana som betecknar ett "tillstånd" medan dynamiska verb syftar till en "förändring". Denna definition kan liknas med Lagerholms (2008: 111) beskrivning av dynamiska verb som uttryck för "handlingar och händelser".

Vid beräkningen av konkreta och abstrakta substantiv har jag valt att utgå ifrån kategorierna verbal- respektive adjektivsubstantiv vilka enligt Hellspong & Ledin (1997: 79) båda är tydliga exempel på abstrakta substantiv. Vid min uträkning har jag alltså valt att kategorisera verbal-respektive adjektivsubstantiv som abstrakta substantiv och resterande som konkreta substantiv. Denna indelning kan inte sägas vara helt vedertagen då en annan vanlig indelning brukar utgå ifrån huruvida substantiven faktiskt representerar något "konkret", exempelvis definierar Josefsson (2009: 66) konkreta substantiv som substantiv vilka "betecknar sådant man kan ta på". Dock kan Josefssons definition tyckas relativt vag och vid tillämpning skulle den i somliga fall medföra att tolkningar behöver göras. Således har jag valt att utgå från ovanstående nämnda mått vid min bedömning av konkreta samt abstrakta substantiv med syftet att säkerställa att de variabler som avses mätas, dvs. andelen verbal- och adjektivsubstantiv, är de som mäts. Detta mätinstrument kan dock ifrågasättas då undersökningens validitet till viss mån främjas på bekostnad av undersökningens reliabilitet. Emellertid bör detta faktum inte orsaka något större problem då den metod som nyttjas tydligt beskrivs. Snarare bidrar detta mätinstrument till att öka undersökningens intersubjektiva testbarhet då tolkningar av subjektivt slag utesluts. Vidare ger en beräkning av elevernas bruk

av adjektiv- samt verbalsubstantiv denna undersökning ett lämpligt jämförelsematerial med tidigare forskning då detta är två av de variabler som granskats i Hultman & Westmans (1977) undersökning. För att få ett relevant jämförbart resultat har jag i min analys valt att utgå ifrån samma kriterier som Hultman & Westman nyttjar vid kategoriseringen av verbal- samt adjektivsubstantiv. Hultman & Westman (1977: 107) definierar adjektivsubstantiv som ”substantiv med lätt identifierad adjektivstam plus något av suffixen –het eller –itet” samt verbalsubstantiv som ” substantiv med lätt identifierad verbstam plus något av suffixen –an, (icke personbetecknande) –ande/-ende, -ing/-ning, -else, -tion”. Utöver bruket av abstrakta och konkreta substantiv har resultaten av elevernas användning av statiska och dynamiska verb tagits i beaktande då denna variabel, såsom tidigare nämnts i kapitel 2, även är av betydelse för en bedömning av texters abstraktionsgrad.

Undersökningen utgörs alltså av en kvantitativ analys där statistiska metoder tillämpas för att beräkna resultatet. Fördelen med en kvantitativ metod är att resultatens generaliserbarhet ökar då undersökningen kan täcka ett större analysmaterial än vid en kvalitativ undersökning. Nackdelen är att analysen ej blir lika djupgående som vid användningen av en kvalitativ metod (jmf Einarsson 2009: 368). Eventuella orsaker bakom funna samband kan således vara svåra att utreda i undersökningar där en kvantitativ metod tillämpats. Emellertid, då denna studie ämnar utröna huruvida skillnader som visat sig i tidigare forskning mellan pojkars och flickors skriftspråk fortfarande gör sig gällande i elevers utredande texter krävs ett relativt brett material samt statistik som kan jämföras med tidigare forskning. Således har jag valt att tillämpa en kvantitativ metod i denna undersökning då användningen av en kvalitativ metod skulle ge ett alltför knapphändigt material för denna uppsats syfte. För att komplettera min undersökning har en närläsning av elevtexterna gjorts med referens till resultaten av de olika beräkningar som utförts. Kontentan av denna närläsning belyses genom exempel i uppsatsen vilka ämnar förse läsaren med en tydlig bild av elevernas skriftspråk samt en närmare inblick i huruvida skillnader mellan pojkar och flickors skriftspråk som funnits i tidigare forskning skulle kunna sägas bero på stilbaserade val kopplat till texttyp eller möjligtvis en påverkan av flickor och pojkars olika samtalsstilar.

Till följd av de etiska krav som ställs på undersökningar där enskilda individers material används har vissa åtgärder vidtagits för att säkerställa individerna i denna undersöknings anonymitet. En av dessa är att vare sig namnet på verksamheten där texterna producerats eller namnet på de individer som skrivit texterna uppges i studien. Då hänvisningar till de olika skribenterna samt deras texter görs i uppsatsen kommer dessa

refereras till kategorierna Flicka 1 – 10 samt Pojke 1 – 10. Vidare kommer ingen specifik information om eleverna, utöver kön och ålder, att uppges.

5 Resultat

I detta kapitel redovisas resultaten av textanalysen. För att tydliggöra hur de studerade stilmarkörerna förhåller sig till stildraget informationstäthet och således sammankopplas med graden av skrift- respektive talspråklighet i elevtexterna redovisas resultaten av de analyserade variablerna i separata underkapitel baserade på de lexikogrammatiska dimensioner som presenteras av Hellspong & Ledin (1997: 78-80).

5.1 Nominal och verbal stil

Med syftet att redogöra för elevtexternas nivå av nominal- respektive verbal stil redovisas i detta kapitel resultaten av elevtexternas nominalkvot samt de båda elevgruppernas bruk av substantiv, verb, pronomen, adverb, prepositioner och particip. Låt oss börja med att studera medelvärdet av nominalkvoten vilket redovisas i tabell 1.

Tabell 1 <i>Medelvärdet av nominalkvoten i elevtexterna</i>	
Nominalkvot	
Flickor	0,42
Pojkar	0,51

Nominalkvotens medelvärde visar på tämligen låga siffror i både flickorna och pojkarnas texter. Detta kan utläsas genom en jämförelse med de medelvärde av nominalkvoten som presenteras av Josephson et al. (1990: 41) där talspråk generellt sett brukar ha en nominalkvot på runt 0,25 medan elever i årskurs 7 uppsatser en nominalkvot på 0,6 samt gymnasieelevers uppsatser en nominalkvot på ca 0,7. Detta kan liknas med Lagerholms (2008: 133) resonemang om att enklare texter i regel brukar ha en nominalkvot på ca 1 och bruksprosatexter en nominalkvot runt 1,5 -2. Att den verbala stilen är relativt påtaglig i elevernas texter framgår av exempel (1) och (2), vilka är utdrag från texterna skrivna av de elever som ligger närmast respektive elevgrupps genomsnittliga nominalkvotsvärde. Den verbala stilen åskådliggör i dessa exempel genom en tämligen hög andel verb och pronomen.

- (1) Jag tror att det kan bero på att folket i USA inte vill ha en allmän sjukvård. För då vet dem att de kommer få betala mer skatt och inte få lika mycket pengar i fickan själv.
- (2) Det kan vara att människorna i USA vill ha sina pengar och att dem rika känner 'varför ska man lägga pengar på dem fattiga' och känner att dem kan betala pengarna om något händer.

Vidare visar resultaten i tabell 1 att medelvärdet av nominalkvoten i pojkarnas texter är högre än medelvärdet av nominalkvoten i flickornas texter, vilket kan sägas stödja tidigare forskning om att pojkar skriver mer nominalt än flickor. För att få en närmare inblick i hur fördelningen av nominalkvoten ser ut inom respektive elevgrupp redovisas resultaten av de enskilda elevtexternas nominalkvot i tabell 2.

Tabell 2		<i>Elevtexternas nominalkvot</i>	
Elever		Nominalkvot	
Flicka 1		0,32	
Flicka 2		0,32	
Flicka 3		0,41	
Flicka 4		0,35	
Flicka 5		0,51	
Flicka 6		0,49	
Flicka 7		0,48	
Flicka 8		0,45	
Flicka 9		0,53	
Flicka 10		0,57	
Pojke 1		0,58	
Pojke 2		0,44	
Pojke 3		0,47	
Pojke 4		0,50	
Pojke 5		0,53	
Pojke 6		0,58	
Pojke 7		0,42	
Pojke 8		0,71	
Pojke 9		0,50	
Pojke 10		0,45	

Som kan utläsas av resultaten i tabell 2 har pojken med det högsta värdet (Pojke 8) en nominalkvot på 0,71 medan flickan med det högsta värdet (Flicka 10) en nominalkvot på 0,57. Pojke 8:s värde ligger således i klass med det generella värde av nominalkvoten som brukar återfinnas i gymnasieuppsatser medan nominalkvoten i flicka 10:s text landar något under det värde som brukar återfinnas i årskurs 7 elevers uppsatser (se Josephson et al. 1990: 41). I jämförelse med Lagerholms (2008: 133) resonemang om att enklare texter brukar inneha en nominalkvot på ca 1 kan dock ingen av elevernas texter sägas vara av direkt skriftspråklig karaktär.

För att kunna sätta elevernas bruk av nominal respektive verbal stil i relation till tidigare forskning av elevers skriftspråk redovisas medelvärdet av elevgruppernas procentuella användning av substantiv samt verb i förhållande till antal löpord i tabell 3.

Tabell 3 <i>Medelvärdet av andel substantiv respektive verb i elevtexterna</i> (% av löpord)		
Ordklass	Flickor	Pojkar
Substantiv	16	19
Verb	23	23

Som kan utläsas av tabell 3 består pojkarnas texter i genomsnitt av 19 procent substantiv och flickornas texter i genomsnitt av 16 procent substantiv. Vid en jämförelse med Hultman & Westmans (1977: 106) undersökning, där andelen substantiv i pojkarnas texter ligger på 22,7 procent respektive flickornas på 21,42 procent använder sig alltså båda elevgrupper av färre substantiv i denna undersökning. Resultaten i tabell 3 visar även att pojkarnas texter i genomsnitt innehåller en större andel substantiv i förhållande till antalet löpord än vad flickornas texter gör. I likhet med resultaten av elevtexternas nominalkvot indikerar alltså även detta resultat på att pojkar använder sig av ett i högre grad nominalt skriftspråk än flickor. Därtill är skillnaden mellan elevgruppernas bruk av substantiv dessutom högre i denna undersökning än den skillnad som framgår av resultatet i Hultman & Westmans undersökning.

Gällande bruket av verb i elevtexterna kan man utifrån resultaten i tabell 3 utläsa att den genomsnittliga andelen verb i förhållande till antalet löpord ligger på 23 procent i båda elevgruppernas texter. Vid en jämförelse med resultatet i Hultman & Westmans (1977: 145) undersökning, där andelen verb i pojkarnas texter ligger på 18,45 procent samt andelen verb i flickornas texter på 19,30 procent, utgörs båda elevgruppernas texter i denna undersökning av en högre andel verb i förhållande till löpord. Dock föreligger det i denna undersökning inte någon skillnad mellan flickornas och pojkarnas användning av verb procentuellt sett vilket kan sägas tala emot resultaten från tidigare forskning där man funnit att flickors skriftspråk innefattar en högre andel verb än vad pojkars skriftspråk gör (jmf Hultman & Westman 1977: 145). Emellertid, för att få en överblick av elevernas individuella bruk av substantiv samt verb kan det vara värt att granska resultaten av de enskilda elevtexternas andel substantiv och verb. Således redovisas resultaten av de enskilda elevtexternas andel substantiv och verb i tabell 4.

Tabell 4 <i>Andel substantiv respektive verb i elevtexterna</i> (% av löpord)		
	Andel substantiv	Andel verb
Flicka 1	12	25
Flicka 2	13	20
Flicka 3	16	23
Flicka 4	13	24
Flicka 5	19	24
Flicka 6	17	22
Flicka 7	18	20
Flicka 8	16	22
Flicka 9	18	25
Flicka 10	16	25
Pojke 1	22	23
Pojke 2	14	19
Pojke 3	17	22
Pojke 4	24	32
Pojke 5	21	20
Pojke 6	24	25
Pojke 7	17	24
Pojke 8	21	24
Pojke 9	17	26
Pojke 10	17	22

Vid en granskning av elevernas individuella bruk av substantiv blir skillnaden grupperna sinsemellan än mer tydlig. Som kan utläsas av tabell 4 visar resultaten att endast en av flickornas individuella värde (Flicka 5) når upp till medelvärdet av pojkarnas bruk av substantiv medan endast ett av pojkarnas individuella värde (Pojke 2) passerar under gränsen av flickornas totala medelvärde av andel substantiv. Även vid jämförelse mellan den flicka som använder sig av högst andel substantiv, dvs. Flicka 5, och de pojkar som använder av högst andel substantiv, dvs. Pojke 4 och 6, kan man se en tydlig skillnad på hela fem procent med hänseende till andelen substantiv i texterna.

Då det kommer till elevernas bruk av verb är intressant nog den text som innehåller den högsta andelen verb i förhållande till antal löpord skriven av Pojke 4 (se tabell 4) vilket i likhet med elevernas genomsnittliga bruk av verb talar emot resultaten från tidigare forskning där man funnit att flickors skriftspråk innefattar ett större bruk av verb än pojkars. Nämnvärt i denna kontext är dock att Pojke 4:s text även är en utav de texter som innefattar den högsta andelen substantiv. Denna text innehåller alltså den högsta andelen verb men till följd av en hög andel substantiv kan den inte anses vara den text med mest verbal stil vilket kan bekräftas genom en notering av textens nominalkvotsvärde på 0,5 vilket är högre än nominalkvoten i flertalet av flickornas texter. Ett exempel på Pojke 4:s relativt frekventa bruk av verb och substantiv kan ses i (3), där substantiven i utdraget är markerade med fetstil medan verben är understrukna.

- (3) **Nackdelar** är att de **personer** som betalar skatt får betala in mer **skatt** för att kunna betala löner till **personer** och det är en **förlust** för de som betalar skatt. Det blir ett osäkrare **samhälle** om man tex. anställer en som jobbar svart eller inte, för som sagt de **personer** som anställer svart blir även straffade. Det kostar **staten** ungefär 66 **miljarder kronor** varje år genom att **personer** jobbar svart.

Kombinationen av en hög andel verb samt förhållandevis en relativt hög andel substantiv i pojke 4:s text kan till synes tyckas märklig då verb och substantiv, som nämnts i kapitel 2, står i ett komplementärt förhållande. Därtill kan inte heller flickornas lägre bruk av substantiv i förhållande till antal löpord sägas bottna i ett högre frekvent verbbruk då resultaten visar att båda elevgrupperns texter i genomsnitt innehåller en lika stor andel verb i förhållande till antal löpord. Således, för att få en ökad förståelse för på vilket vis flickornas och pojkarnas bruk av substantiv skiljer sig åt i elevtexterna visas i (4) samt (5) utdrag från texterna skrivna av Pojke 8 respektive Flicka 10, vilka är de två texter med högst nominalkvot inom respektive elevgrupp. För att tydliggöra förhållandet mellan verb och substantiv i utdragen är verben understrukna samt substantiven markerade med fetstil.

- (4) Om alla **arbeten** skulle betalas svart skulle hela **konceptet** med en gratis **skola** och en gratis **sjukförsäkring** fallera. **Staten** hade då inte fått tillräckligt med **pengar** för att underhålla alla statliga **företag** som **skolor** och **vägarbetare**. **Resultatet** hade blivit att **privatpersonerna** fick en högre **inkomst** men att **skolor** eller **sjukhus** hade börjat ta **avgifter** för **besök** och eventuella **platser**.

- (5) Det är bra att ha allmän **sjukvård**, tycker jag. Då har man **chans** att hjälpa andra. Med det menar jag att **skatten** man betalar går inte bara till en själv, utan de **pengarna** går också till någon behövande. I **USA** har man ingen allmän **sjukvård** och det tror jag är för att det är så otroligt stor **skillnad** på **ekonomin**. Vissa är extremt rika och de har råd med att genomföra **operationer**. Sedan finns det de som nästan inte har någon **lön** alls och som inte har råd med att hamna på **sjukhus**.

I enlighet med resultaten i tabell 4 framgår det tydligt i dessa exempel att utdraget från Pojke 8:s text (4) består av en högre andel substantiv i förhållande till antalet löpord än vad utdraget från Flicka 10:s text (5) gör. I enlighet med medelvärdet av de båda elevgruppernas bruk av verb kan den lägre andelen substantiv i (4) dock ej relateras till en i högre grad frekvent användning av verb då både (4) samt (5) innehåller en lika stor andel verb (22 procent) i förhållande till antal löpord. Snarare tycks denna skillnad till synes bottna i Flicka 10:s i högre grad frekventa bruk av pronomen . För att avgöra om detta resonemang skulle kunna sägas vara representativt för elevtexterna överlag krävs dock ett generaliserbart värde, således redovisas resultaten av elevtexternas andel pronomen, adverb, prepositioner samt particip i tabell 5.

Tabell 5 Medelvärdet av andel pronomen, adverb, prepositioner samt particip i elevtexterna (% av löpord)		
Ordklass	Flickor	Pojkar
Pronomen	17	15
Adverb	13	12
Prepositioner	6	7
Particip	0,6	0,5

Som framgår av tabell 5 kan den främsta skillnaden mellan elevgruppernas bruk av de resterande ordklasser som ingår i nominalkvotsberäkningen skönjas vid flickorna och pojkarnas användning av pronomen. I överensstämmelse med resonemangen rörande exempel (4) och (5) vittnar resultaten i tabell 5 om att flickornas användning av en lägre andel substantiv främst tycks bottna i ett högre bruk av pronomen snarare än en högre andel verb.

Ett tydligt exempel på att andelen substantiv i elevtexterna tycks sjunka vid en hög andel pronomen kan ses i (6), vilket är ett utdrag från den text med lägst andel substantiv skriven av Flicka 1. För att tydliggöra detta förhållande är pronomen i utdraget understruken samt substantiven markerade med fetstil.

- (6) Det jag tror ligger bakom detta **motstånd** är att **människor** tycker att det är onödigt. De tänker att de är inte sjuka och de kommer inte bli det, så de behöver ingen sjukvårdsförsäkring. De är inte heller beredda att lägga **pengar** på det för de vill ha det som de alltid har haft och ha mycket **pengar** själva som de kan spara eller göra vad de vill med. I och med att de alltid har haft det som de har det nu, så är de kanske också lite oroliga för en **förändring** för de tycker att det är bra som de har det nu.

Vid en jämförelse med Hultman & Westmans (1977: 129) undersökning, där andelen pronomen i pojkarnas texter ligger på 16,01 procent respektive flickornas på 16,73 procent, framgår det av resultaten i tabell 5 att flickorna i denna undersöknings bruk av pronomen ligger i relativt jämn nivå med de värden som skildras i Hultman & Westmans resultat medan andelen pronomen i pojkarnas texter landar på en lägre siffra. Skillnaden mellan elevgruppernas bruk av pronomen är således större i denna undersökning än den skillnad som framgår av resultaten i Hultman & Westmans undersökning. Vidare visar resultaten att det föreligger en viss skillnad mellan flickorna och pojkarnas bruk av adverb samt prepositioner. Som kan utläsas av tabell 5 överstiger flickornas genomsnittliga andel adverb pojkarnas genomsnitt med en procent medan det omvända förhållandet gör sig gällande vid elevernas bruk av prepositioner. Utifrån resultaten i tabell 3 respektive tabell 5 kan man alltså utläsa att skillnaden mellan de genomsnittliga nominalkvotvärden i pojkarna och flickornas texter bottnar i pojkarnas användning av en högre andel substantiv och prepositioner samt i flickornas i högre grad frekventa bruk av pronomen och adverb.

5.2 Specifik och allmän stil

Detta kapitel skildrar resultaten av elevtexternas andel sammansatta respektive enkla substantiv samt resultaten av elevtexternas andel statiska och dynamiska verb. Som nämnts i kapitel 2 ökar en texts precisionsgrad med andelen sammansatta substantiv, låt oss således

börja med att granska resultaten av elevtexternas andel sammansatta och enkla substantiv vilka redovisas i tabell 6.

Tabell 6 Medelvärde av andel sammansatta och enkla substantiv i elevtexterna (% av totalt antal substantiv)		
Kategori	Flickor	Pojkar
Sammansatta substantiv	27	27
Enkla substantiv	73	73

Som framgår av tabell 6 innehåller elevtexterna i de båda elevgrupperna i genomsnitt en lika stor andel sammansatta substantiv. Med hänseende till denna variabel föreligger det alltså ingen skillnad mellan precisionsgraden i flickorna och pojkarnas texter. Märkbart i denna kontext är dock att elevtexterna i denna undersökning innefattar en högre andel sammansatta substantiv än vad de elevtexter som ingår i Hultman & Westmans (1977: 116) undersökning gör. Resultatet av denna variabel indikerar alltså på att eleverna i denna undersökning använder sig av ett i högre grad preciserat skriftspråk än i vad eleverna i Hultman & Westmans undersökning gör. Anmärkningsvärt är även att substantiven *pengar*, *skatt* samt *sjukvård* i rangordning är de tre mest frekvent förekommande substantiven i båda elevgruppernas texter. En rimlig anledning till elevernas frekventa bruk av dessa substantiv skulle kunna vara en strävan att anpassa sig efter uppgiftens krav då samtliga av dessa substantiv går att återfinna i uppgiftstexten (se bilaga 1). Ett relativt frekvent bruk av substantiven ”skatt” och ”sjukvård” kan ses i (7) vilket är ett utdrag från texten skriven av Pojke 7.

- (7) För att få allmän sjukvård så måste Usa höja skatterna. Vilket många inte vill, vissa anser redan att skatten är för hög och därför är dem emot all sorts skattehöjning. De som har råd med sjukvården anser även att i och med att vi har råd varför ska vi betala mer skatt så alla får tillgång till sjukvården.

Om den frekventa användningen av dessa substantiv skulle bero på en anpassning till uppgiftens tema blir detta än mer tydligt då det kommer till det mest frekvent förekommande substantivet ”pengar”. I vissa fall kan denna eventuella anpassning tyckas gå till överdrift då en konstant upprepning av samma substantiv till synes ger partier av en del texter en tämligen

ältande karaktär. Ett exempel på detta kan ses i (8) som skildrar ett utdrag från Pojke 4:s text, där substantivet ”pengar” utgör hälften av de substantiv som nyttjas.

- (8) Det kan vara att människorna i USA vill ha sina pengar och att dem rika känner 'varför ska man lägga pengar på dem fattiga' och känner att dem kan betala pengarna om något händer. Medans de fattiga behöver de pengar de får till sig själva och inte vill betala in för höga skatter och måste försörja sig på de pengar dem har.

Då det kommer till flickornas och pojkarnas bruk av statiska samt dynamiska verb visar resultaten att flickorna använder sig av en större andel statiska verb än vad pojkarna gör. Detta framgår av tabell 7 där resultaten av elevtexternas andel statiska samt dynamiska verb redovisas.

Tabell 7 <i>Medelvärde av andel statiska och dynamiska verb i elevtexterna</i> (% av totalt antal verb)		
Kategori	Flickor	Pojkar
Statiska verb	56	47
Dynamiska verb	44	53

Intressant nog utgörs de tre mest frekvent förekommande verben i båda elevgrupperna av verben *vara*, *ha* samt *betala*. Fördelningen av dessa verb skiljer sig dock grupperna sinsemellan. Medan de statiska verben *vara* och *ha* utgör 17 respektive 19 procent av den totala andelen verb i flickornas texter utgör dessa verb endast 12 respektive nio procent i pojkarnas texter. Gällande det dynamiska verbet *betala* använder sig pojkarna mer frekvent av detta verb än vad flickorna gör vilket kan ses då detta verb utgör nio procent av den totala andelen verb i pojkarnas texter i jämförelse med de fem procent som detta verb utgör av den totala andelen verb i flickornas texter. En relativt påtaglig användning av det dynamiska verbet *betala* kan ses i (9), vilket skildrar ett utdrag från Pojke 4:s text.

- (9) Nackdelar är att de personer som betalar skatt får betala in mer skatt för att kunna betala löner till personer och det är en förlust för de som betalar skatt.

Utifrån resultaten av elevernas bruk av statiska samt dynamiska verb kan det således konstateras att flickornas texter innefattar en högre precisionsgrad än vad pojkarnas texter gör. Nämnvärt i denna kontext är dock att flickorna ofta använder sig av statiska verb för att uttrycka talarattityd till innehållet i texten, vilket exempelvis kan observeras genom ett frekvent bruk av verbkombinationen *kan vara*. Exempel på detta kan ses i (10), (11), (12) samt (13), som skildrar utdrag från texterna skrivna av Flicka 1, Flicka 2, Flicka 5 respektive Flicka 7.

- (10) En annan orsak som kan ligga bakom detta motstånd tror jag är att amerikaner kan vara lite själviska.
- (11) För vissa kan det kanske vara det enda jobbet de kan få, då de möjligen inte har någon bra utbildning eller liknande.
- (12) Några anledningar som kan ligga bakom detta motstånd till en allmän sjukvård kan vara att folk inte har råd.
- (13) I USA är väldigt många emot idén med en allmän sjukvård, och det finns flera olika anledningar till varför. En kan vara att hela USA och deras lagar och moraliska regler är väldigt egoistiska, tvärt emot vad Sverige är.

I jämförelse med flickornas texter innefattar pojkarnas texter färre verbkombinationer som uttrycker talarattityd och i högre grad dynamiska verb vilka uttrycker handlingar. Exempel på detta kan ses i (14) och (15) som skildrar utdrag från texterna skrivna av Pojke 8 samt Pojke 2.

- (14) Den som arbetar svart för någon undviker skatt och redovisning och tar pengarna för arbetet direkt i handen. Detta gör att arbetarna får ut mer pengar av arbetet, mindre pengar går alltså till staten.
- (15) Den som arbetar svart får samma pengar av dem som hyrt in dem, men dem tjänar mer i och med att dem inte betalar någon inkomstskatt. Dvs. dem betalar inte in lika mycket pengar till staten som dem egentligen ska.

Eftersom statiska och dynamiska verb som ett mått på en texts precisionsgrad hänvisas till statiska verbs i högre grad definierande samt utredande funktion blir det i denna kontext problematiskt att fastställa flickornas texter som mer informationstäta än pojkarnas texter med referens till flickornas högre bruk av statiska verb. Detta resonemang grundas i att flickornas bruk av statiska verb som uttryck för talarattityd, vilket ej bidrar med någon ny information utan närmast skildrar skribentens inställning till innehållet, snarare tycks resultera i en högre grad informationsgles text.

5.3 Abstrakt och konkret stil

I detta kapitel redovisas elevernas användning av abstrakta och konkreta substantiv. Därtill kommer även referenser göras till resultaten av elevernas bruk av statiska och dynamiska verb, vilka redovisats i föregående kapitel i tabell 7, då denna variabel även är av betydelse för bedömningen av elevtexternas konkretions- respektive abstraktionsgrad. I tabell 8 redovisas resultaten av elevtexternas andel abstrakta och konkreta substantiv.

Tabell 8 <i>Medelvärde av andel abstrakta och konkreta substantiv i elevtexterna</i> (% av totalt antal substantiv)		
Kategori	Flickor	Pojkar
Abstrakta substantiv	8	10
Konkreta substantiv	92	90

Som framgår av tabell 8 använder båda elevgrupperna sig övervägande av konkreta substantiv. Resultatet visar även att båda elevgruppernas texter innehåller en lägre andel abstrakta substantiv än vad som visat sig i tidigare forskning. Detta kan ses genom en jämförelse med resultaten i Hultman & Westmans (1977: 100,111) undersökning där pojkarnas texter i genomsnitt består av 12,86 procent abstrakta substantiv och flickornas texter i genomsnitt av 12,44 procent abstrakta substantiv i förhållande till det totala antalet substantiv. Vidare visar resultaten i tabell 8 att pojkarnas texter innehåller en större andel abstrakta substantiv än vad flickornas texter gör. I hänseende till denna variabel kan det således konstateras att pojkarnas texter är av mer abstrakt karaktär än flickornas texter. Därtill kan det även observeras att skillnaden mellan elevgruppernas bruk av abstrakta substantiv är

större i denna undersökning än den skillnad som föreligger mellan elevgruppernas bruk av abstrakta substantiv i Hultman & Westmans undersökning.

Gällande de konkreta substantiven är det substantivet ”pengar” som dominerar i elevtexterna vilket, som nämnts kapitel 5.2, är det mest frekvent förekommande substantivet i både flickornas och pojkarnas texter. Bland de abstrakta substantiven är det substantivet ”försäkring” som nyttjas mest frekvent i båda elevgruppernas texter. Detta är det fjärde främst förekommande substantivet i pojkarnas texter samt det sjätte främst förekommande substantivet i flickornas texter. Substantivet ”försäkring” används alltså relativt frekvent av båda elevgrupperna men förekommer något oftare i pojkarnas texter vilket kan ses i exempel (16) och (17) som skildrar utdrag från texterna skrivna av Pojke 9 respektive Flicka 2.

- (16) Folket där tänker att de som har råd till en försäkring tar en försäkring och betalar bara för sig själva, de som inte har råd med en försäkring skiter vi i, de får klara sig själva. De tänker nog ungefär såhär ' varför ska jag som har råd med en försäkring betala sjukvård till folk som inte jobbar lika mycket som mig eller inte jobbar alls?'
- (17) Jag tror att det är samma sak med den privata försäkringen, för de fattigaste har nog inte råd med en försäkring och de rikaste har råd att betala hela beloppet om det skulle behövas. Sedan finns det nog mycket folk som inte tror att de kommer bli sjuka utan lever lite isolerade och tror att det aldrig kommer hända dem när de aldrig tidigare behövt en försäkring. Så den enda gruppen som möjligtvis vill ha försäkringen är nog folk som varit med om sjukdom och vet hur dyrt det då blir och att det faktiskt kan hända igen.

Medan substantivet ”försäkring” utgör 2/5 (40 procent) av den totala andelen substantiv i (16) utgör detta substantiv endast 1/3 (33 procent) av den totala andelen substantiv i (17) vilket kan sägas återspegla den skillnad som föreligger mellan de båda elevgruppernas bruk av abstrakta substantiv.

I motsats till resultaten av elevernas bruk av abstrakta och konkreta substantiv visar resultaten av elevernas bruk av statiska och dynamiska verb att flickorna använder sig av ett i högre grad abstrakt skriftspråk än vad pojkarna gör. Detta framgår av tabell 7, som redovisats i kapitel 5.2, i vilken man kan utläsa att flickorna använder sig av en högre andel statiska verb än pojkarna.

5 Avslutande diskussion och sammanfattning

Syftet med denna undersökning har varit att studera huruvida de skillnader som har observerats i tidigare forskning mellan flickors och pojkars skriftspråk även gör sig gällande i elevers utredande texter. Genom att studera hur elevers skriftspråk yttrar sig i olika texttyper och ämneskontexter har undersökningen även ämnat ge en uppfattning om huruvida dessa skillnader kan sägas vara ett resultat av stilbaserade val kopplade till texttyp och ämne eller en inverkan av genusbaserade varieteter i talspråket.

Resultaten av stilanalysen visar att både flickornas och pojkarnas texter är av relativ talspråklig karaktär. Vid en jämförelse med resultaten i tidigare forskning av elevers skriftspråk (se Hultman & Westman 1977: 106) använder sig båda elevgrupperna i denna undersökning av en i lägre grad nominal stil. Detta kan till synes tyckas märkligt då uppgiften i denna undersökning omfattar ett ämne samt utformandet av en texttyp som ställer höga krav på elevtexternas nivå av skriftspråklighet. En förklaring till detta resultat skulle kunna vara den ålderskillnad som föreligger mellan eleverna i denna undersökning och de elever som medverkat i Hultman och Westmans undersökning. Som kan utläsas av de statistiska medelvärdena av nominalkvoten presenterade av Josephson et al. (1990: 41) innefattar grundskoleelevers texter generellt sett en lägre grad nominal stil än gymnasieelevers texter. Detta faktum kan härledas till att yngre elever i regel har mindre erfarenhet av de konventioner som återfinns i skriftspråket, eller såsom Josephson et al. (1990:41) belyser: ”skolelevers skriftspråk utvecklas från verbalstil till nominalstil i takt med utvecklingen bort från talspråksmönster”. Vidare visar resultaten av stilanalysen, i enlighet med tidigare forskning, att pojkarnas texter innefattar en i högre grad nominal stil än vad flickornas texter gör vilket bl.a. kan skönjas genom resultaten av elevtexternas nominalkvot. Då de skillnader som observerats mellan pojkar och flickors skriftspråk även gör sig gällande vid utformningen av en texttyp samt ämne vars konventioner ställer höga krav på elevernas nivå av skriftspråklighet kan flickornas bruk av en i lägre grad nominal stil i detta sammanhang ej sägas bottna i stilbaserade val kopplade till uppgiftskontexten. Flickornas skriftspråks i högre grad verbala stil är dock inte orsakat av ett högre bruk av verb utan bottnar främst i flickornas användning av en lägre andel substantiv i kombination med en högre andel pronomen. Då pronomen, som diskuterats i kapitel 2, är kännetecknande för en informationsgles talspråklig stil till följd av deras relativt låga precisionsgrad kan inte heller flickornas bruk av en högre andel pronomen (bl.a. på bekostnad av substantiv) sägas bottna i stilbaserade val med referens till uppgiftens kontext och instruktioner. Däremot kan man urskilja samband mellan

skillnaden i elevernas bruk av pronomen och de skillnader som visat sig i tidigare forskning av och kvinnor och mäns samtalsstilar. En hög andel pronomen är nämligen utmärkande för den kvinnliga relationsinriktade samtalsstilen genom denna ordklass uttryck för sändarnärvaro och personligt engagemang (jmf Gunnarsdotter Grönberg 2007: 236-237). Detta kan jämföras med den manliga samtalsstilen som präglas av ett formellt och distanserat språk och således inrymmer en låg andel pronomen. Vid en närmare granskning av elevtexterna framgår det, i likhet med ovannämnda resonemang, att flickorna i flera fall använder sig av pronomen som uttryck för talarattityd till innehållet. En tydlig skildring av detta kan ses i exempel (4) genom bruket av formuleringar såsom *menar jag*, *tycker jag* samt *tror jag*. Att flickornas bruk av pronomen som uttryck för personlig talarattityd är relativt vanligt i jämförelse med pojkarnas kan noteras då den sistnämnda formuleringen, *tror jag*, förekommer i ett flertal av utdragen skrivna av flickor, se exempel (1), (5), (6), (10) samt (17), medan formuleringar med det personliga pronomen *jag* som uttryck för talarattityd inte förekommer i något av de exempel som skildrar utdrag från pojkarnas texter.

Då det kommer till bruket av verb i elevtexterna innefattar båda elevgruppernas texter i genomsnitt en lika hög andel verb i förhållande till löpord. Till skillnad från elevernas bruk av substantiv och pronomen skiljer sig alltså resultaten av denna variabel från resultaten av tidigare forskning där man funnit att flickors skriftspråk innefattar en högre andel verb än vad pojkars skriftspråk gör (jmf Hultman & Westman 1977: 145). Därtill innefattar flickornas texter i genomsnitt en högre andel statiska verb än vad pojkarnas texter gör, vilket tyder på att flickorna använder sig av ett mer abstrakt och preciserat skriftspråk. Vid en närmare granskning av elevtexterna framgår det dock att resultatet av denna variabel tycks vara problematisk att utgå ifrån vid en bedömning av elevtexternas skriftspråklighet. Detta resonemang grundas i att flickorna i många fall använder sig av statiska verb för att uttrycka talarattityd till innehållet i texten vilket snarare än att öka språkets precisions- respektive abstraktionsgrad tycks sänka informationstätheten i texterna. Flickornas i högre grad bruk av statiska verb som uttryck för talarattityd till innehållet kan, i likhet med bruket av pronomen, i utformningen av denna uppgift inte sägas bottna i stilbaserade val kopplade till ämneskontext eller texttyp. Uttryck för sändarnärvaro kan visserligen tyckas göra flickornas texter i högre grad resonerande (vilket i viss mån kan förknippas med utredande texter) men då dessa i många fall används för att skildra skribentens personliga inställning till innehållet snarare än att definiera, jämföra eller befästa vetenskapliga perspektiv resulterar detta bruk snarare i en informell, subjektiv och talspråklig stilnivå. Däremot kan man genom flickornas i högre grad bruk av verbkombinationer som uttryck för talarattityd än en gång urskilja samband mellan

flickorna och pojkarnas skriftspråk och de skillnader som gör sig gällande mellan kvinnlig och manlig samtalsstil.

Gällande elevernas bruk av olika typer av substantiv visar resultaten att elevtexterna i denna undersökning i genomsnitt innefattar en högre andel sammansatta substantiv än de elevtexter som studerats i Hultman & Westmans undersökning. Detta resultat indikerar alltså på att eleverna i denna undersökning använder sig av ett i högre grad preciserat skriftspråk än vad som visats i tidigare forskning och kan således sägas vittna om elevernas medvetenhet om de krav som ställs på att använda sig av en preciserad terminologi vid utformandet av vetenskapliga texter. Resultatet av denna variabel kan dock i viss mån relateras till de explicita instruktioner som ligger på förhand samt elevernas strävan att anpassa sig till ämnets tema genom en upprepning av ”nyckelord” som återfinns i uppgiftstexten, vilket vi såg exempel på i (7) samt (8). Vidare visar resultaten att flickorna och pojkarnas texter innefattar en lika hög andel sammansatta substantiv. Med hänseende till denna variabel förekommer det alltså ingen skillnad mellan skriftspråkets precisionsgrad i de båda elevgruppernas texter. Flickornas i lägre grad informationstäta stil kan alltså inte refereras till en högre användning av substantiv med en lägre precisionsgrad utan bottnar, såsom tidigare diskuterats, i ett lägre bruk av substantiv, en högre andel pronomen samt i en tämligen frekvent användning av ordval som uttryck för talarattityd.

Då det kommer till elevernas bruk av abstrakta substantiv framgår det att båda elevgruppernas texter i denna undersökning innehåller en lägre andel abstrakta substantiv än texterna skrivna av de elever som medverkat i Hultman & Westman studie. Detta resultat kan till synes tyckas märkligt då uppgiften som legat som grund för elevtexterna behandlar ett ämne som ställer högre krav på en abstrakt stilnivå än den uppgift som legat som grund för elevtexterna i Hultman & Westmans undersökning. Emellertid, i likhet med elevtexterna i denna undersökningens lägre nivå av nominalstil skulle detta resultat kunna relateras till eleverna i denna undersökningens yngre ålder. Då en abstrakt stilnivå, som diskuterats i kapitel 2, vanligtvis nyttjas i formella och officiella sammanhang skulle således elevtexternas låga andel abstrakta substantiv kunna spegla yngre elevers troligtvis mindre grad av erfarenhet av de konventioner som gör sig gällande i offentlighetens språkbruk. Vidare visar resultaten att pojkarnas texter innefattar en högre andel abstrakta substantiv flickornas texter. Därtill kan det även observeras att skillnaden mellan elevgruppernas bruk av abstrakta substantiv är större i denna undersökning än den skillnad som föreligger mellan elevgruppernas bruk av abstrakta substantiv i Hultman & Westmans undersökning. Flickornas i lägre grad abstrakta stil kan i denna kontext ej refereras till stilbaserade val kopplade till uppgiftsinnehållet då

offentliga ämnen, såsom det föreliggande ämnet ”skatt och moms”, konventionellt sett behandlas med ett i högre grad abstrakt språkbruk. Däremot kan pojkarnas abstrakta ordval sammankopplas med dragen av formalitet och skriftspråklighet som är kännetecknande för manlig samtalsstil medan flickornas i högre grad bruk av konkreta substantiv kan relateras till den personliga icke-formella stil som är utmärkande för kvinnligt språkbruk. Såsom Einarsson (2009: 192) belyser utmärks den manliga samtalsstilen i högre grad än den kvinnliga samtalsstilen av ord som ingår i offentlighetens vokabulär.

Sammanfattningsvis kan man utifrån resultaten i denna undersökning konstatera att pojkarnas texter innefattar en högre nivå av skriftspråklighet än flickornas texter. Studien bekräftar således resultaten av tidigare forskning där man funnit att pojkar använder sig utav en i högre grad skriftspråklig stilnivå än vad flickor gör. Då dessa skillnader även gör sig gällande i en ämneskontext samt utformandet av en texttyp som ställer höga krav på nivån av skriftspråklighet kan flickornas texters i lägre grad skriftspråkliga karaktär ej sägas bottna i stilbaserade val kopplade till uppgiftskontexten. I denna kontext kan det således konstateras att uppsatsens hypotes har motbevisats. Vidare visar en närmare granskning av elevtexterna att skillnaderna i elevernas skriftspråk i mångt och mycket stämmer överens med de skillnader som återfinns i tidigare forskning av kvinnor och mäns olika samtalsstilar. Om de skillnader som observerats i elevers skriftspråk bottnar i de språkliga varieteter som återfinns i talat språk borde dessa skillnader i lägre grad ge sig till känna i äldre elevers texter. Såsom Josephson et al. (1990: 41) belyser, minskar inslag av talspråkighet i elevers texter med ökande ålder då eleverna får mer erfarenhet av de konventioner som gör sig gällande i skriftspråket. I enlighet med detta resonemang kan man skönja en större skillnad i ett flertal av de analyserade variablerna i denna undersökning än de som återfinns i Hultman & Westmans undersökning. Resultatet av studien indikerar således på att de skillnader som funnits mellan flickor och pojkars skriftspråk skulle kunna vara ett resultat av att genusbaserade varieteter i talspråket ger sig till känna i elevernas skriftspråk. Denna studie kan således stå som motivering till vidare forskning om samband mellan socialt anknutna varieteter i talspråket och varieteter i skriftspråket. Exempelvis skulle det vara intressant att studera om det föreligger samband mellan andra språkliga variabler i elevers skriftspråk, såsom tex. syntax, textbindning och ordvariation, och genusbaserade varieteter i talspråket. Vidare skulle det även vara av intresse att anlägga ett intersektionellt perspektiv då rimligen andra sociala språkliga varieteter i talspråket skulle kunna ge sig till känna i elevers skriftspråk. Framtida studier inom detta område skulle således kunna bidra till den språkpedagogiska, den stilistiska samt den sociolingvistiska forskningen genom att erbjuda en

ökad förståelse om samband mellan socialt anknutna varieteter och skillnader i elevers skriftspråk.

Källförteckning

Tryckta källor

- Einarsson, Jan, 2009: *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Gunnarsdotter Grönberg, Anna, 2007: Ungdomsspråk. I *Sociolingvistik*, (s. 221- 251), red. Sundgren Eva. Stockholm: Liber AB.
- Hellspong, Lennart & Per Ledin, 1997: *Vägar genom texten*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hertzberg, Frøydis, 2006: Genreskrivning under senare skolår: att berätta räcker inte. I *Det hänger på språket: Lärande och språkutveckling i grundskolan*, (s. 295-314), red. Bjar Louise. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hultman, Tor G & Margareta Westman, 1977: *Gymnasistsvenska*. Lund: Liber Läromedel.
- Josefsson, Gunlög, 2009: *Svensk universitetsgrammatik för nybörjare*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Josephson, Olle & Lars Melin & Tomas Oliv 1990: *Elevtext*. Lund: Studentlitteratur.
- Lagerholm, Per, 2005: *Språkvetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Lagerholm, Per, 2008: *Stilistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Samuelsson, Stefan, 2006: Skriftspråklig utveckling och dyslexi. I *Det hänger på språket: Lärande och språkutveckling i grundskolan*, (s. 374-397), red. Bjar Louise. Lund: Studentlitteratur AB.
- Stukát, Staffan, 2005: *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

- Benjaminsson, Charlotte, 2010: Skriftspråk i relation till kön och betyg.
<http://www.uppsatser.se/uppsats/df4daaeaf0/>
- Skolverket, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011.
<http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/svenska>

Bilagor

Bilaga 1 skildrar uppgiften som ligger till grund för elevtexterna.

Bilaga 1.

Case 3 Skatt och moms

USA är ett land med låga skatter vilket innebär att människor får behålla en större del av de pengar som betalas ut i lön än vad man får i Sverige. Detta innebär dock att vissa saker, som i Sverige bekostas av staten, får betalas av en själv. Exempel på detta är sjukvård, högre utbildning (college) och äldrevård. Därför har man istället **ett system** där man använder sig av **försäkringar** för att täcka kostnader som uppstår vid hög ålder samt sjukdom.

Av olika anledningar tecknar inte alla i USA sådana försäkringar, vilket kan medföra höga kostnader i fall av sjukdom/olycka. President Obama och hans regering försöker nu införa en allmän sjukvårdsförsäkring i USA. Något som dock mött ett stort motstånd hos folket såväl som i politiken.

Uppgift: Fundera och resonera kring vilka anledningar som kan ligga bakom detta motstånd till en allmän sjukvård, en sjukvård som vi i Sverige anser som självklar. Varför kostar inte en del på sig en privat försäkring, när alternativet kan bli väldigt höga kostnader om man blir sjuk? Ge några förslag.

”Att jobba svart”

Lagen säger att alla skall redovisa sina inkomster från **förvärvsarbete** till Skatteverket. Att inte anmäla sina inkomster är brottsligt. Trots det utförs en hel del arbete i Sverige ”svart”, det vill säga utan att den som utfört arbetet betalar **inkomstskatt**. Den som beställt arbetet betalar inte heller några **sociala avgifter** (arbetsgivaravgifter).

Uppgift: Fundera och resonera kring vilka för- och nackdelar ”svart” arbete kan ha för:

- a) Den som jobbar svart.
- b) Den som anställer svart arbetskraft.
- c) Samhället i stort.

Finns det vissa arbeten eller **sektorer** i samhället där ”svart” arbetskraft är vanligare förekommande?

”Moms – socker/fett”

Sverige och flera andra länder har extra **punktskatt** på varor som skadar vår hälsa, som exempel tobak och alkohol. Det finns flera andra varor i samhället som skadar vår hälsa, till exempel socker och fett. Många människor konsumerar idag betydligt mycket mer socker och fett än kroppen behöver. I vårt grannland Danmark har deras regering infört en punktskatt på fett. De har dessutom föreslagit en sådan skatt på socker, men det har mött stort motstånd från såväl **handel** som politiker.

Uppgift: De allra flesta är överens om att vi får i oss för mycket socker. Fundera och resonera kring varför vissa ändå motsätter sig en sådan skatt. Kan det finnas ideologiska eller tekniska skäl att vara emot en sådan skatt. Skulle din vardag förändras om Sverige införde en punktskatt på socker och fett?